

ÉPÍTÉSZETI SZEMLE

SZERKESZTI: BOBULA JÁNOS.

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, VII., SZÖVETSÉG-U. 45.

hová a kéziratok küldendők.

→ Megjelen havonta 2-szer. ←

Kézír: tokat vissza nem küldünk.

ELŐFIZETÉS:

Egész évre 8 frt. — Félévre 4 frt. — Negyedévre 2 frt.

* Hirdetések felvételnek SZIGETHI EMIL kiadóhivatalában: *
VII., Szövetség-utca 45.

AZ ÉPÍTÉSZEK BECSÜLÉSE.

√x A régi időkben, mikor a művészet mint ilyen, az ahhoz értőknél, érvényesült, az építészet képezte a képzőművészet alapját és maga után vonta a többi művészeteket.

ANTONINUS nem akart építeni, a miért MARKUS AURELIUS nem győzte őtet eléggé dicsérni és mégis az építészet, mint művészet kényszerítette őtet az építkezésre. Nem is dicsőítve HADRIÁN korát, a ki alatt különösen az építészet nemcsak nagyszerűség, hanem valódi művészet tekintetében a fénypontját érte el, de különben is és általában mondható, hogy az építészet oly szabad mozgásnak örvendett, hogy szellemi áramlatai fölött még az olyan hatalmas császárok sem voltak képesek uralkodni, mint a minő HADRIÁN volt. Nem is törekedett ő erre, hanem inkább, sorba lépve, ő maga is szeretettel, odaadással és lelkes buzgalommal foglalkozott a képzőművészetekkel. Bejárta, mint egy vándor, az egész világot a célból, hogy városokat, műemlékeket és szobrokat építtessen és mikor az egyik helyen készen volt, elment tovább, hogy megint más helyen építhessen. Meseszerű épületet állított elő Rómában, a mely HADRIÁN villája név alatt maradt az utókorra; t. i. a tiburi villája, melyről a történelem feljegyezte, hogy ez volt a legnagyobb szerűbb műemlék: «páratlan az egész világon».

Ez még — mint leírják és a mint azt mindazok, a kik még ma is a romjait szemlélhetik, kénytelenek elismerni, — a NERO arany házát is elhomályosította. Ez a villa volt, a képzőművészetek iránt rajongó és világuralkodó HADRIÁN gondúzó helye, a melynek romjai még manapság is tiz olasz mérföldnyi terüle-

tet borítanak el és úgy tűnek fel, mint egy császári pompa omladékaival tele levő útvesztő.

Ez a villa nagy térségen fekszik és e nagy térség miatt HADRIÁN azt meglehetősen kedvezőtlen helyen, mélyen a Tibur alatt, de mégis emelkedő magaslaton építtette. Két patak szelte át a villa vidékét és a közeli Anió is bő vizet szolgáltatott. E villában több óra járásnyira terjedő csodaszép parkok húzódtak ide s tova halmokon és völgyeken keresztül. A villa területe akkora volt, mint egy városé s el volt látva mindennel, a mi egy ilyen helyet széppé teheti. Virágos kertek, szökőkutak, lugasok, oszlopcsarnokok, árnyékos folyosók és hűs kupolás termek, fürdők és színi mutatványokként, tengeri ütközetek vivására alkalmas helyek; bazilikák, könyvtárak, színház, cirkusz és templomok voltak egyesítve a császári palota körül, a melyek mind ragyogtak a márványtól és mesterművekkel voltak elhalmozva.

A villa, vagyis talán helyesebben mondva: HADRIÁN városa, az ő saját tervei után épült és tükre volt mindama szépnek, a mi HADRIÁN figyelmét a nagy világban megragadta. Volt ott lyceum, akadémia, prytaeum, poekile, még a Tempe völgye, a rajta végig folyó Peneussal, sőt még az Elysseum és a Tartarus is. Egy városrész a Nilus csodáinak volt szentelve és az alexandriabeliek tündéries mulató helye után «Canopus» nevet viselt. HADRIÁN még az Egiptust is átplántálta villájába és szpinxeket és bálványszobrokat fekete márványból és veres gránitból állíttatott fel. Az egiptusi stílusban épült templomok falai hieroglifekkel voltak fedve. A császárnak egy intésére a ligetek, a völgyek

és oszlopcsarnokok a mitologia alakjaival élénkülhettek meg; papi körmenetek zarándokolhattak Canopusba.

A testőrök számára, — a kiknek száma 3000-re ment, — külön palota volt felépítve, mely ma «cento camerelle» név alatt ismeretes a HADRIÁN kéjpalota romvadon hajdani városán.

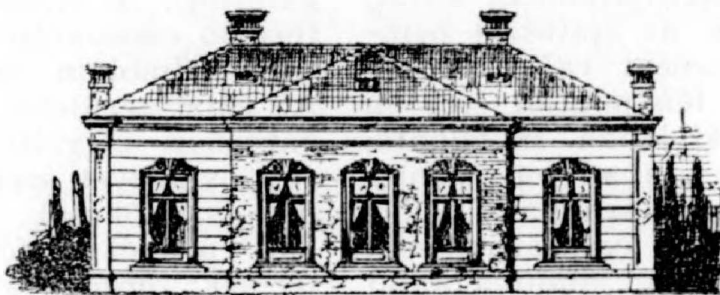
HADRIÁN itt minden korszak és minden művészi irány remekeit múzeum-má egyesítette. Száz még százféle modor és forma volt itt látható a kecses domborművel ékített márvány vázától és az óriási karos gyertyatartóktól, a Vatikánban levő siró NIOBE torzójáig. Meg voltak itt szobrai a múzsáknak, mellszobrai és hermái a költőknek és bölcsészeknek, a tragédia és a komédia csinos fejei.

Képzeltető mindebből minő építészeti remek művek voltak ebben a csodavilág városban, melyek még a gótok dúlásakor fennállottak; — de a középkorban már csak romok voltak, — melyeket Ó-Tivo-

romba dőlt lakosztályok és udvarok, hatalmas oszlopcsarnokok, halas tavak és szökőkutak, a melyeket az Anio látott el vízzel, hogy a nyári nap hevét enyhítsék. Az idő mindent elégtelenített. A falakat most a hajdani festmények és arannyal áttört kárpitok helyett örökzöld fedi. A bibor tógás férfiak pihenő helyét gyalogszeder és tüskés bozót verte fel és a császárnék hálófülkéiben kigyók tanyáznak. Így mosódik szét az idők folyamában minden, a mi földi...*)

És így mosta el az idő az építészek műremekeit, a melyeket ők nagy tehetséggel és nagy ambícióval létesítettek!

De az építészek akkor meg is becsülték és érdemessé tették magukat arra, hogy ilyen műveket teremtsenek. Akkor nemcsak mint művészeket becsülték az építészeket, hanem művészi tevékenységük alapján a társadalom legfelsőbb helyein foglaltak el nagybecsült állásokat és tisztelet környezte őket a császártól

86. MIRKA KÁROLY CSALÁDI HÁZA.

linak hitták, — mert az építészet műremekeinek az oszlopaikat és márványtömbjeit elcipelték, kitűnő szobrász műveit pedig mézszé égették.

E villa műremekeit még ma is lehet találni a Vatikánban, Münchenben és másutt; nagyszerűségéről pedig homályos képet alkothatunk, ha elgondoljuk, hogy a császár e villájából több szobrászati művet hoztak napfényre az ásatások alkalmával, mint az egész Pompejiből.)* Még a síremléke is nagy gazdagsággal volt szobrokkal ellátva.

Az ásatások előtt a szellemes II. PIUSZ pápa találóan emlékezett meg a csodavilla romjairól, mondván: «Tivolin kívül, körülbelül három milliára, HADRIÁN császár pompás villát építtetett, oly nagyot, mint egy város. Magas és tágas templomboltzatok ma is láthatók ott; láthatók félig

kezdvé — a ki ebben jó példával járt elől — egészen a plebejusig.

Micsoda helyet foglalnak el az építészek most? Bizony szégyenkedve és csak gyalázzal kellene leírni helyzetüket. — Annyira sülyedtek pl. nálunk, hogy legújabb időben a festők befogadták őket kegyelemből az úgynevezett képzőművészeti tanácsba! Nem-e lealacsonyító helyzet az, mikor a «képzőművészeti» tanács évek hosszú során át vegetálhatott építészek nélkül?!

E helyzetnek azonban az építészek maguk az okai, mert minden szótiszt el-tűrnek; mert közszellem közöttük nincs és mert minden embert «építész»-nek maguk közé fogadnak. — Rőfös kereskedők, szalámi gyárosok, könyvelők és hasonló foglalkozású egyének — a kiknek az ő tisztos foglalkozásuk művészi ihletet

*) FÖRSTER: «Die bild. Kunst unter HADRIÁN.»

*) Pii II. Comment. V.

nem követel, sőt úgyszólván a realitás azt kizárja, — mint «építészek» képezik azt a kart (!), mely hivatásának így meg nem felelhet s ép ezért lépten-nyomon mindenütt lenézetik . . .

Az építészek saját maguknak tulajdonítsák ezt a helyzetüket, mert a ki maga magát nem tudja megbecsülni, az nem követelheti, hogy mások megbecsüljék. Tulajdonítsák az építészek maguknak, ha csak antisambrozás útján juthatnak «munkához», mert eljárásuk, működésük nem méltó ahhoz az álláshoz, a melyet elfoglal-

nak. Ebben a körülményben fekszik az a nagy hátrány is a művészetre, hogy az építészek «munkát» antisambroznak ki maguknak és az építészet művészetére nem is gondolnak.

Ha tehát az építészek így önönmagukat meg nem becsülik, akkor csak természetes, hogy a külvilág is őket nem művészeknek, hanem csak amolyan «munkát» kereső vándorlegényeknek tekinti . . .

Az építészet nálunk mint művészet csak akkor fog megbecsültetni, ha az építészek is önönmagukat fogják megbecsülni.

A VÉRES HÁZAK.

Vz. Utóbbi időben a napilapok állandó rovatát szolgáltatják az épülő házaknál történő katasztrófák. Minden egyes esetben a szivfacsaró részletek leírása után olvasható, hogy ama bizonyos «szakértők» megjelentek, megtartották a helyszíni szemlét és aztán — minden marad a régiben. Mert az által, hogy egy-egy építőmestert vád alá helyeznek és a pallérját elzárják, még nincs segítve a bajon, mely már korántsem az, mint a minnek minősítik, — «vétkes könnyelműség», hanem a rendszerré váló építési szédelgés szimptomája.

Ennek pedig nem egyesek büntetésével, hanem építési törvény életbeléptetésével lehetne végét vetni. Mert lehet-e különben megbízható ellenőrzést gyakorolni, a hol nincsenek következetesen betartandó állandó föltételek? Megcsinálják annak a 3—4 emeletes bérkaszárnnyának a tervét és az illető fórum megerősíti, hogy adott körülmények mellett 20—30 évig talán nem fog összeomlani; azonban az épület állványok szerkezetéről, anyaguk minőségéről és a rájuk vonatkozó pozitív költségelőirányzatról sehol sincs szó, lévén ezek ideiglenes alkotmányok. Azonban ideiglenes voltuk mellett is a legélénkebb forgalmú útvonalokon hónapokig alattuk és mellettük közlekedik a gyalog és kocsin járó közönség, mialatt a napszámos-páriák mázsányi terheket

cipelnek a rozsdás vasakkal, korhadtt fából, tetszés szerint összetákolt állványokon.

E lelkiismeretlen önkényt kell beszüntetni az által, hogy törvénynyé váljék: miszerint minden körülmény közt csakis szakavatott kéz által készült terv szerint állványok alkalmaztassanak.

A meddig e jogos követelmény életbe nem lép, mindig lesznek összeomló állványok; mivel az üzleti hasznot hajszólyó egyéni önzés túlkapásainak csupán törvényes úton lehet gátokat vetni.

Hogy nem pusztá véletlenség és nem csupán ideiglenes dolgokban nyilvánul eme fölületesség, azt igazolják maguknál az épületeknél történő balesetek, mint pl. tavaly a MÁTRAY cég által létesített folyosójának a leszakadása, a kolozsvári pinceraktár beomlása stb. Ha eme irányban haladunk, úgy ma-holnap családi otthonunkban sem érezhetjük magunkat biztonságban.

És az ilyen fajta építőcégek még továbbra is élvezik és kihasználják jogukat; az épület-uzsorások pedig, a tervező építészek és építőmesterek mellözésével, ily vállalkozókkal szövetkezve, díztelenítik el a fővárost és veszélyeztetik a közbiztonságot.

Építészeti kamara, mikor jön el a te országod!

A KRITIKÁRÓL.

√z A legműveltebb társadalom sem nélkülözheti ama szellemi fórumot, a melynek hivatása az izlés érdekében tárgyilagos elemzés alá vonni és interpretálni a nyilvánosságnak szánt műveket, hogy a nagyközönségnek módjában legyen teljes méltányossággal eldönteni: vajjon érdemesek-e azok bámulatára és a hosszú életre?

Az építész, a piktor, szobrász ép oly kevéssé vonhatja ki magát a kritika hatalma alól, mint akár az író vagy színész. Kritika nélkül nem volna képzelhető a művészetek fejlődése, miután a különböző érdekek és vélemények kaotikus hullámzásában soha sem lehetne valamely megnyugtató megállapodásra jutni, a mi elvégre is az esztétikai élvezetek morális föltétele. Viszont úgy a művészeknek, mint a nagy közönségnek jogában áll, a kritikára nézve a legfokozottabb igényeket táplálni, támasztani és a kritika csakis amaz esetben felelhet meg előkelő hivatásának, ha föltétlenül megbízható és igazságos.

Az olyan kritika, a mely nem támaszkodik a tudásra és nem bír a tárgyilagosság színvonalán mozogni, elveszti jogát arra nézve, hogy komolyan számba vételessék.

Ha pusztán csak valamely szakkérdésről van szó, mindenki természetesnek találja, hogy szakavatottak konzultáljanak fölötté és ezek felelősségre vonhatók véleményükért.

De mennyire hátra vagyunk még e részben is a képzőművészet terén! Mert a képzőművészet nálunk még mindig olyan, mint a gazdátlan mező, melynek virágain mindenki büntetlenül átgázolhat.

A képzőművészetek kellő méltánylásához, magyarázásához a speciális érteken kívül ép annyi tudás szükségeltetik, mint bármely más tudományhoz és annak el-sajátítása időhöz és körülményekhez van kötve. De ki törődik nálunk ezzel?!

Avagy kinek háborgatja a lelkiismeretét, hogy azok az egyéni szimpatiából, vagy antipatiából, vagy még kevésbé megbocsátható indokokból sugalmazott műkritikák mennyire deprimálólólag hatnak az amúgy is közönyös és bizalmatlankodó közönség kedélyére és mennyivel konfúzusabbá teszik a számtalan megoldásra váró égető kérdést. És kik szenvednek miatta leginkább rövidséget? Bizonyynyal nem ama busás sikereikért irigyelt nagy művészek, a kik Isten kegyelméből protekció nélkül is megjárják a maguk meredek útjokat és a kiket, ha saját hazájok nem bír méltányolni, bármely más idegen művelt nemzet tárt karokkal magáévá fogad: hanem azok a kisebb talentumok, a kik a mesterművészek égise alatt csoportosulva, mint a nagy epikusok mellett a részletek gyöngéd hangulataiba mélyedő lírikusok, egy iskola, egy korszak irányát volnának hivatva reprezentálni — együtt; szétszórta rövid életűek lesznek és nyomtalanul fognak eltűnni a föld színéről.

A hivatása magaslatán működő kritika tehát nem csupán a művészetek és a közönség közötti nexust van hivatva ápolni és bensővé tenni, hanem egyszersmind a művészeket is közelebb kell egymáshoz hoznia. Az önismeret és elvi tolerancia által küszöböltessék ki az áldatlan antagonizmus, mely rombolásra és nem alkotásra van hivatva; és a művészek legalább abban egyetértsenek, hogy a művészet ideálja mentől magasabbra helyezendő, és az szuverén, az semmi más érdekek alá nem rendelhető, míg az igazságos, a jóakaró antipatiától, szimpatiától ment kritikában mindenki megjelheti a maga méltó helyét.

Művészeti érdekeink fölötté kívánatosá tették tehát ama intőzkedést, hogy illetékes helyről módot nyújtsanak nem csupán képzőművészek, hanem szakavatott műkritikusok kiképeztetésére is.

AMERIKAI MAGASÉPÍTMÉNYEK.

Írta: B. T.

A SZERKEZETI ACÉL. «The Carnegie steel company Limited», az első helyet foglalja el valamennyi vasmű között az Egyesült-Államokban. Ő állítja elő egyrészt a legjobb minőségű anyagot, másrészt pedig a többieket messzire túlszárnyaló forgalommal, neki van a legnagyobb kiterjedésű telepe. Míg a «South-Betlehem»-i telep specialitását az ágyúöntés és a hajópáncél képezi s ezen üzletágban tényleg ez a mű szállítja a legjobb árút, addig minden más tekintetben felülmulja úgy ezt, valamint a többieket is a Carnegie-Steel Company.

Az «Edgar Thompson Furnaces» (Bessemer), «Duquesne Furnaces» (Duquesne),

nyers vasat, ferromangánt, tükörvasat, tengelyeket, ívvasakat. Kovácsolnak összekötő vasakat, alkatrészeket, mozdonyokat vagonok számára. Gyártanak lemezeket kazánok, hajók és viztartók számára. Hengerelnek sineket (yardonként 16—100 fontig), szögvasakat, köralakú, négyszegletű, ovál I, U, T, Z. vasakat. Elvállalják magas épületek, hidak, felső vasutak és mindenféle szerkezeti munkák megállapítását, elő- és felállítását.

Az acélt, vagy a Thomas Gilchrist-féle eljárás, vagy a Bessemer processussal, vagy pedig Siemens-féle regenerátor fűtésű kemencékben szénszegény vas hozzáadásával nyerik. Az anyag felülvizsgálata

88. VARGA KÁLMÁN CSALÁDI HÁZA.

«Lucy Furnaces» (Pittsburg), «Edgar Thompson Steel Works» (Bessemer), «Duquesne Steel Works» (Duquesne), «Homestead Steel Works» (Munhall), «Keystone Bridge Works» (Pittsburg), «Upper Union Mills» (Pittsburg), «Lower Union Mills» (Pittsburg), «Larimer Coke Works» (Larimer), «Youghiogeny Coke Works» (Douglass), «Scotia Ore Mines» (Benore) telepekkel; továbbá a Pittsburg-i vezéirodán kívül az Atlanta, Boston, Buffalo, Chicago, Cincinnati, Cleveland, Denver, Detroit, Minneapolis, New-York, Philadelphia, St-Louis, San-Francisco és Washingtoni fiókokkal az első helyet vivta ki magának ez a társaság és szívesen fogadhatjuk el mint szaktekintélyt. Közlendő adataim szintén ő általuk és az általuk gyártott anyagra vonatkozólag vannak megadva.

Előállítanak páncéllemezeket, kokszt,

kétféle módon történik. Ha az anyag még későbbi megmunkálás alá kerül, akkor körülbelül 16 cm. hosszú próbadarabok lesznek a már gyártott és kihült anyagból készítve. Egy húzásra, vagy nyomásra, egy másik ismét hajlításra vétetik igénybe és erre készült eszközön meghatározzák ellenálló képességét és a rugalmassági határt.

Ha pedig már elkészített árút, mely már megmunkálás alá nem kerül többé, vizsgálnak meg, akkor a próbadarabok az illető darabbal ugyanabból az anyagból egyszerre hengereltetnek.

A szerkezeti acél, kémiai tulajdonságát tekintve kétféle használtatik: 1. a maximális foszfortartalom 0.08 percent, ez alkalmas hidszerkezeti célokra; 2. a maximális foszfortartalom 0.10 percent, ezt ismét épületszerkezethöz alkalmazzák.

Fizikai tulajdonságai szerint három osz-

tályba lesznek sorozva: szögecs, lágy és medium-acél.

1. Szögecs-acél megterhelhető 48.000—50.000 fonttal négyzethüvelyenként. A rugalmasság hatása nem kevesebb mint 25.000, a meghosszabbodás 26 percent. A próbadarab 180°-kal hajlítható saját lapjára, repedés nélkül a külső hajlított részen.

2. Lágy acél. Megterhelhető 52.000—62.000 fonttal négyzethüvelyenként. Rugalmasság hatása nem kevesebb mint 26.000—31.000. Meghosszabbodása 25 percent. A próbadarab 180°-kal hajlítható saját lapjára, repedés nélkül a külső hajlított részen.

3. Medium-acél. Megterhelhető 60.000—70.000 fonttal négyzethüvelyenként. A rugalmasság határa nem kevesebb mint 30.000—35.000. A próbadarab 180°-kal hajlítót, egy a darab vastagságával egyenlő diameterhez, repedés nélkül a külső hajlított részen.

Rudvasakra a próbadarabok, a bevégzett anyagból, egy hüvelyk távolságban a felülettől vágandók le, hogy az anyag fentemlített tulajdonságainak megfeleljenek, csupán a meghosszabbodás lesz kevesebb 5 percenttel.

Összekötő vasak próbadarabja szintén a bevégzett anyagból vágandó le. $1\frac{1}{2}$ hüvelyknél vastagabb daraboknál a meghosszabbodás percentje $\frac{1}{8}$ hüvelyenként $1\frac{0}{10}$ -kal kevesebb lesz, $20\frac{0}{10}$ -ig a medium és $22\frac{0}{10}$ -ig a lágy acélnál. Ha a megrendelt anyag súlya többet változik keresztmetszetenként $2\frac{1}{2}$ percentnél, akkor az nem lesz elszállítva. Ettől kissé eltér a lemezek súlyának változása, de az engedmény itt sem igen több $2\frac{1}{2}$ percentnél keresztmetszetenként.

A szerkezeti acéltól különbözőt használnak kazánok és tűzhelyek számára. Eme anyag kémiai tulajdonságait három osztályba sorozható: 1. kiválóan lágy és tűzhelyek számára szolgáló acél. Maximális foszfortartalom 0.04 percent, maximális kéntartalom 0.04 percent; 2. kazán-acél. Maximális foszfortartalom 0.06 percent, maximális kéntartalom 0.04 percent; 3. kazánszögecs-acél. Maximális foszfortartalom $0.04\frac{0}{10}$, maximális kéntartalom $0.04\frac{0}{10}$.

Fizikai tulajdonság szerint négy osztályt különböztethetünk meg: 1. különösen lágy, 2. tűzhely-, 3. kazán-, 4. kazánszögecs-acélt.

1. Kiválóan lágy acél. Megterhelhető 45.000—55.000 fonttal négyzethüvelyen-

ként. Rugalmassági határ nem kevesebb mint 23.000—28.000. Meghosszabbodás 28 percent. A próbadarab hidegen 180°-kal hajlítható a saját lapjára, repedés nélkül a külső hajlított részen.

2. Tűzhelyekre alkalmas acél. Megterhelhető 52.000—62.000 fontig négyzethüvelyenként. Rugalmassági határ 26.000—31.000. Meghosszabbodás 26 percent. A próbadarab hidegen hajlítható 180°-kal a saját lapjára, repedés nélkül a külső hajlított részen.

3. Kazán-acél. Megterhelhető 52.000—62.000 fonttal négyzethüvelyenként. Rugalmassági határ nem kevesebb mint 26.000—31.000. Meghosszabbodás 25 percent. A próbadarab hajlításra igénybe véve, 180°-kal hajlítható saját lapjára, repedés nélkül a külső hajlított részen.

4. Kazánszögecs-acél kiválóan lágy acélból készítenendő, melynek tulajdonságai az 1. pontban már fel lettek sorolva.

Eme anyagokhoz a próbadarabok épen úgy készítenendők, mint a szerkezeti acélhoz. A próbáknál is ugyanazon szabályok érvényesek, mint a melyek már fel lettek sorolva.

Ezek az adatok vonatkoznak a «Carnegie steel Company» gyáraiból kikerült anyagokra. Megjegyzendő még, hogy minden egyes darab mielőtt kikerül a műhelyből, felülvizsgálatokon és próbákon megy keresztül, úgy hogy ezen gyárból kikerült anyag minden tekintetben megfelel az előírt feltételeknek. Mielőtt befejeznők ezen fejezetet, nem lesz érdektelen néhány erre vonatkozó adatot még felemlítenünk.

1. A kovácsolt vas átlagos súlya 480 font köbláboként. Következőleg egy 3 láb hosszú és 1 négyzethüvelyk keresztmetszetű rúd épen 10 fontot nyom. Hogy a szekcionális areát megkapjuk, ha a súly van megadva láboként, szoroznunk kell $\frac{3}{10}$ -el.

2. Az acél súlya két percenttel nagyobb mint a kovácsolt vasé. Hogy megkapjuk a szekcionális areát, ha a súly van megadva láboként, szoroznunk kell 3.4-el.

3. Egy 1 négyzethüvelykü és 12 hüvelyk távolságban 2 oldalt alátámasztott kovácsolt vas megterhelése közel egy tonna (2,240 font).

4. A kovácsolt vas, a rugalmassági határon belül, egy tonnával huzásra, vagy nyomásra igénybevéve, a meghosszabbodás $\frac{1}{10000}$ része lesz a hosszának. Öntött vasnál ez az érték $\frac{1}{5000}$ huzásra, de változó, a nyomásra vonatkozólag.

5. Kovácsolt vas összehúzódása vagy kitágulása 15° Fahrenheitnél, hosszának $\frac{1}{10000}$ része.

6 A kitágulási együttható kovácsolt vasnál 100° Fahrenheit fokra 0.000.686. Ennélfogva 125° Fahrenheit hőmérsékleti változásnál, egy 100 láb hosszú rúd 1.029 hüvelykkel tágul ki vagy húzódik össze. Ezt megfordítva: 1 hüvelyk változás 100 láb hosszánál 125° Fahrenheit hőmérsékleti változásnak felel meg.

7. A kovácsolt vas olvadási pontja: 3000° Fahrenheit. Az öntött vas olvadási pontja: 2000° Fahrenheit. Az acél olvadási pontja: 2400° Fahrenheit.

Ezek az adatok vonatkoznak a szerkezeti anyagokra és ezzel a közleményünkkel be is fejeztük az anyag ismertetésére szánt fejezetünket, úgy hogy jövőre áttérhetünk az egyes szerkezeti darabok és szerkezetek ismertetésére, melyek az amerikai építkezéseknél előfordulnak.

BERNARDINO PINTURICHIO.

BERNARDINO PINTURICHIO, nagyobb és befolyásosabb kortársától, PIETRO VANNUCCI-tól háttérbe szorítva, korántsem érdemli meg ama kicsinylést, melylyel őt némely életírói illették, a kik őt csupán egy ügyes praktikánssá minősítik, a mivé sok megbizatástól túlhalmozva és gyors kivitelre sürgetve, csak utólag vált. BERNARDINO Perugiaában 1454-ben született. A PINTURICHIO nevet, úgy látszik, utólag művészete által nyerte, vagy vette föl. Tanulmányait a művészetben BOUFIGLI és FIORENZO DI LORENZO nyomán végezte. Művészeti tevékenységét először Rómában érvényesíté, IV. SYXTUS pápa alatt, hol sok foglalkozása volt, míg 1491. Orivetó-ba nyert meghívást. VI. SÁNDOR pápa ismét visszahívta Rómába, részére dolgozott és még azonkívül nagy munkákat végzett. Nápoly-ba, majd Orivetó-ba ment vissza, megkezdett műveit befejezni. Csak 1496-ban találjuk őt szülővárosában egy nagy oltárkép kivitelénél; azonban ugyanama évben ismét Orivetó-ba hívják és ott is megfelel megbizatásának, mi mellett még Rómában VI. SÁNDOR festményeit is befejezte, másokat kezdett és 1500. év vége felé valamennyi munkájával elkészült. 1501. szülővárosa őt decemviré választván, a közeli Spelló-ban nagy fresko-megrendeléseket vállalt; 1502. FRANCESCO PICCOLOMINI biboros (a későbbi III. Pius pápa) a szienai dóm könyvtárát festette ki általa, mi mellett, hosszabb ottidőzése alatt, a dóm és a S. GIOVANNI részére még más nagyobb műveket kellett végeznie. 1508. ismét Spelló-ban dolgozott s következőleg csaknem kizárólag Szienában, hol 1506-ban megnősült és miután a városban még

sokat dolgozott, 1513-ban december 11-én, felesége hűtlensége következtében, éhhalállal halt meg.

PINTURICHIO legkorábbi művei Rómában DOMENICO DELLA ROVERE biboros palotájának festményei, a Palazzo Sciarra Colonna festményei; VIII. INNOCENT pápa részére 1484-ben a Belvedere-ben a város látképe és egy Madonna; továbbá ugyanama pápa megrendelésére festett oltárkép a Szt. PÉTER székesegyház szt. lándzsa kápolnájában; — valamennyi majdnem nyomtalanul elpusztult. Ellenben eléggé jó állapotban vannak: a DOMENICO DELLA ROVERE megrendelésére, 1480-ban Rómában, a S. Maria novellá-nak S. Gioralomo-kápolnájában levő festmény. A mű tárgya a pásztorok imádása, vagy a tulajdonképen Szt. JEROMOS elmélkedése KRISZTUS születése fölött. Már korábban találkoztunk a művészi szabadság hasonló anakronizmusaival, nevezetesen FIESOLE-nál, a ki ezt bevezette s ez által a szentek lelki világát, benső vízióit látszék jellemezni. Így e képen is a Szt. templomatya, a gyermek Jézus előtt térdel, a ki meztelenül fekszik a szalmával behintett földön, míg kezeckéit vágyakozva nyújtja anyja felé (mint FIORENZO DI LORENZO-nál), ő pedig ifjú szépségben, jóságos arckifejezéssel, azonban csukott kezekkel, imádvá tekint rája. Hosszú síma haj borul bő palástjára, mely egészen elfödi. Kedélyes, azonban mégis gondolkozó arccal ül JÓZSEF a gyermek fejénél; pásztorok áhítattal lépnek az előtérbe, míg a háttérben egy sziklakapún át a három király csoportja közeledik. Az istálló antik falromokon van

fölépítve; egy folyós, hegyes gazdag tájkép, pompás templom-épülettel zárja a kép háttérét, mely egyszerű fölfogás, a legapróbb részletekre kiterjedő igaz érzés, szép, tiszta öltönystíl által válik ki és úgy a hús, mint egyéb színek által az umbriai festőiskola fejlődését igazolja. A boltzat alatti öt lunette Szt. JEROMOS életéből való jeleneteket ábrázol, azonban már csaknem teljesen elpusztult.

Hasonló műértékkel bír PINTURICHIO műve ugyanama templom másik kápolnájában, a mely GIOVANNI DELLA ROVERE herceg sírhelyéül épült s annak emlékét tartalmazza.

ményben; a háttér tájkép. A predellára egy «Pietà» van festve: két angyal emeli ki KRISZTUS hulláját a szarkofágból. A mennyezeten — kevésbé láthatóan — de amúgy is szembeötlő a fölfogás különössége — MÁRIA életét ábrázolta; születését; első templomi útját; az angyali üdvözetet; esküvőjét; az oldalfalon balról a mennybemenetelt. A Madonna keresetlenül szép; ép úgy az alatta lévő apostolok és bár kifejezésük és mozdulatok szórakozott, bizonytalan, a modorosságtól ment nagy stílusban, élesen és biztosan vannak megrajzolva és összhangzóan színezve. E kompozíciót arany alapon ké-

88. PHILIPPI ÖDÖN CSALÁDI HÁZA.

Eme oltárkép egy Madonna in trono, fölötte van az ATYAISTEN, mellette Szt. ÁGOSTON és Szt. FERENC, valamint két más szerzetes, MÁRIA inkább anyai, mint szüzi kinézéssel tartja ölen a meztelen áldó gyermeket; a szentek komoly, szép egyeniségek, tisztán, természetűen és tudással rajzolva, eleven méltóságos kifejezéssel, teljes lokáltónussal a hús és más színekben. A reneszánsz stíli trónus díszes ornamenttel van borítva; s általában sok arany van alkalmazva az egész fest-

szült ékítmények és Szt. PÉTER, PÁL, Szt. KATALIN életéből vett jelenetek «chiaroskuro» képei díszítik.

GREGORIUS COSTA biboros számára is készített ama időben PINTURICHIO egy kápolnát a S. Maria del popoló-ban, az angyali üdvözet festményeivel; azonban majd valamennyi tönkrement. Ugyanott a LORENZO CIBO biboros kápolnájának képei, a kápolna javítása alkalmával 1700. évben végkép elpusztultak. A Maria del popoló PINTURICHIO-nak

még egy nagy műve díszíté, mely GIULIANO DELLA ROVERE (a későbbi II. PIUSZ pápa) megrendelésére készült. Ezek a kupolaboltozat freszkói, melyek MÁRIA megkoronáztatását, a négy Sibillát, négy evangélistát, négy templomatyát ábrázolnak. E képek inkább méreteik, mint nagyszerűségeik által hatnak.

Időközben RODERIGO BORGIA 1492-ben, mint VI. SÁNDOR a pápai hármaskorona birtokába került és új lakosztályokkal bővítette ki a vatikánt, melyek díszítésére nézve PINTURICHIO művészetét vette igénybe. Az appartamento BORGIA négy szobája közül az első X. LEO alatt lett PIERIA DEL VAGA és GIOVANNI DA UDINE által lett újból dekorálva. A második szoba az új testamentum jeleneteit tartalmazza. A második szoba a régi Aegyptom isteneit, ISIST és OSIRIST békés egyetértésben hozza össze a keresztény szentekkel, KATALIN-nal, ANTAL-lal, SEBES-TYÉN-nel stb. A bejárat fölött SÁNDOR pápa saját arcképét festette PINTURICHIO-val, szeretője, GIULIA FARNESE előtt, kit Madonna gyanánt ábrázoltatott, — térdelő helyzetben. Ugyane szobában még az ó-testamentum és a római történet némely jelenetét és a grammatika, dialektika, geometria, arithmetika, zene és csillagászat allegorikus alakjait festette; valamennyi festmény kevés műértékkel bír; többnyire segédek munkája és a fölismerhetlenségig átfestve.

1491. PINTURICHIO Orivetóba hívatott s az ottani dóm kápolnája számára 100 aranyért két evangélistát és két templomatyát festett. Ugyanakkor a templom kis tribünjének képeihez fogott. Időközben Rómába ment és ismét visszatért, majd Nápolyba ment, a hol jelenleg a muzéum-ban őrzik a PAOLO TOLOSA kápolna számára festett oltárképét, MÁRIA mennybemenetelét. Rómában a Capella Bufalini-ben még Szt. BERNÁT életéből festett képeket. A S. Maria del popolo és eme a S. Maria Araceli-ban (Róma) lévő festmények keletkezésének rövid időköze alatt mekkora nagy hézag támadt azok műértékében!

A XV. száz. művészetének összes produktumai iránti föltétlen, jóhiszemű elfogultság szükségeltetnék ahhoz, hogy a S. Mária Araceli festményeit teljes dicsérrel illessék. Nagy technikai ügyességgel rendelkezve és megrendelésekkel elhalmozva,

PINTURICHIO hova-tovább föláltozta a természet iránti eredeti, helyes és finom érzékét és fölcserelte azt a modorossággal, sőt természetlen mozdulatokkal, a draperia elrendezésében nyilvánuló izlését a túlhalmozottsággal, gondos és vonzó kiviteli modorát, egy hova-tovább fölülte-sebbé való kézi ügyességgel és így keletkező fogyatkozásait pazar színek, gazdag aranyozás, sőt a hatás fokozása kedvéért, domborművű relifek alkalmazásával igyekezett palástolni.

1496. február 13-án a perugia S. Maria de fossi konventjével szerződést kötött egy nagy oltárkép megfestésére, mely jelenleg szülővárosának gyűjteményét díszíti és a művész legsikerültebb alkotásának nevezhető. A közepén ül MÁRIA az ornamentekkel túlhalmozott trónon; gyermek az ölén ül és az arany kereszt után nyúl, melyet a kis JÁNOS nyújt neki. A háttér pompás tájat ábrázol. A középfölötti négyszögű mezőbe a «Pietà» van festve. A halott KRISZTUS-t két sirató angyal tartja; a fölötte lévő orom a Szt. LÉLEK jelképe; az oldalképek fölötti két négyszögben az angyali üdvözlet, jobbról Szt. ÁGOSTON, balról Szt. JEROMOS. A lábazatot négy evangélista mellképe és jelvényeik díszítik. E műben úgy az architektúra, mint a festmény nemes egyszerűsége által hat; a fölfogás és hangulat komoly, vallásos; a formák finom természeti érzéssel, szépen és mindazáltal naturálizmus nélkül vannak rajzolva; a draperia szélesen kezelt, egyszerű stílü; az iskola konvencionális mozdulatai mellőzvék; a hússzín telt aranyos árnyalattal és barnás árnyékkal bír; a ruhák teljesszínűek. A modelláció könnyed, a kivitel a legapróbb részletekig bámulatatosan kellemes.

Hasonlóan szép PINTURICHIO-nak San Gimignano-ban, a Montolivetó templomban festett freszkója: egy cherubok-mandorlától környezett, gyermektelen MADONNA, felhőkön ülve s a pápa alakjára pillantván alá, a ki Szt. BERNÁT-tal együtt, egy fás hegyi tájkép környezetében, áhitatosan imádkozva térdel. A MADONNA, valamint a cherubok elbájoslóan szépek; kék köpeny fűdi fejét, vállait és ölét, azonban látni engedi vörös alsó ruháját. A hússzínek egészségesek és tiszták, az egész színezés világos; egyszerű, nagy síkokból alkotott, biztos formák és éles törések adják a ruházat stíljét; általában kicsinyességtől ment a

rajz; a kivitel ifjú frissesége dacára tökéletes. A kedvező benyomást fokozza még a pompás keret.

Kevésbé sikerültek a spellói S. Maria maggiore freszkói.

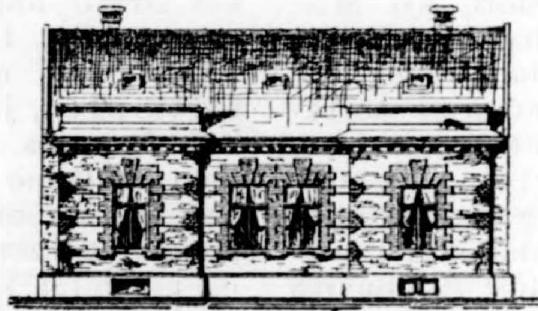
Időrendi sorban PINTURICHIO-nak ama freszkói következnek, a melyek legtöbb dicsőséget szereztek a művésznak s annak emlékét a legtartósabban őrzik. Ezek a szienai dóm Libreriájának freszkói. PICCOLOMINI FERENC biboros, a későbbi III. PIUSZ pápa 1495. évben saját kápolnája mellett megveté ama könyvtár alapját, melyben az irodalom és művészeti gazdag emlékeket összegyűjteni szándékozott. Ennek méltó fölékesítése végett, a híressé vált PINTURICHIO művészetét vette igénybe oly kikötéssel, hogy eme megbízatásának befejeztéig más munkát nem vállal, mi által ennek kivitelét készletetné, hogy a képek kartonjait és az alakoknak legalább fejeit maga festi 1000 arany tiszteletdíj és szabad lakás fejében.

8. Egy mantuai gyűlésen keresztet háborút indítványoz. 9. SZIENAI KATALIN-t a szentek sorába iktatja. 10. Megérkezik ANCONÁ-ba, hogy a törökök ellen megindítsa a keresztet háborút.

Eme pompás színhatású és jól megtartott művek összbenyomása, derült szépségüknél fogva meglepően kellemes.

Azonban közelebbről szemlélve azokat és összehasonlítván a kompozíciók rendeltetését azok fölfogási módjával, az alakok beállítását mozdulatát, a számos kellemes részletet, nevezetesen az eleven hatású fejek mellett, a fantázia fogyatékosságára, az igazi, közvetlen érzés hiányára bukkanunk, a miért sem az alakok mesterkélt semmitmondó eleven-sége, sem a gazdag kosztümök vagy mesteri könnyed technikai kezelés nem nyújt kárpótlást.

Eme tény tehát nem egyeztethető össze VASARI állításával, hogy a «Libreria» összes kartonjait RAPHAEL készítette volna.

89. SÁNCZAY JÁNOS CSALÁDI HÁZA.

A mennyezet arabeszkokkal és mitológiai alakokkal lett díszítve, középen a PICCOLOMINI család cimereivel és biboros süveggel, miből következtethető, hogy a mű 1503. évben kezdetett meg; ellenkező esetben a rövid idő múltán pápává megválasztott PICCOLOMINI bizonynyal a tiarát helyeztette volna cimerei fölé. A freszkók következő jeleneteket ábrázolják II. PIUSZ pápa életéből:

1. CAPRANICA biboros társaságában BAZELBE, a konciliumra utazik. 2. A skót király előtt bemutatja magát, mint a koncilium küldöttje. 3. III. FRIGYES császár a költők babérjával koszorúzza meg. 4. FRIGYES császár IV. JENŐ pápához küldi követségbe. 5. Az AENCAS SYLVIUS által eszközölt találkozás FRIGYES császár és PORTUGÁLI ELEONÓRA között SZIENÁBAN. 6. III. CALIXTUS pápa biborossá nevezi ki. 7. II. PIUSZ pápává választatik.

E kartonok közül kettő a flórenci AFFIZI gyűjteményben jelenleg is látható: egyik az, a mely a BAZELBE utazást, a másik III. FRIGYES találkozását PORTUGÁLI ELEONORÁ-val ábrázolja. Az első motivokban és vonalakban finoman érzett, könnyed, kellemes elevenséggel teljes és a legapróbb részletekben gondosan kidolgozott; a másik karton gyakorlott kéz mesteri vonásaival, de hidegen szárazon és az előzőben nyilvánuló finom formaérzék híjával rajzolva, a mi RAPHAEL-nek legfutólagosabb vázlataiban is nyilvánul. — És ha mégis RAPHAEL lett volna e karton szerzője, akkor a Casa Baldeschi-ben lévő rajzot még sem ő rajzolta, annyira mögötte van műérték tekintetében. A karton lovas alakja balról könnyed mozdulattal, nyájasan köszöntve tekint a nézőkre; ellenben mily ügyetlen ugyanamaz alak a képen, ok nélkül horgasztván le

fejét, hosszú pórázon vezet egy kutyát, mely nem törődik a ló vágatásával, hanem mintegy kitömött mozdulatlanságban áll az előtérben. Es így a festmény majd mindegyik alakja hátrányosan meg lett változtatva. Nincs ugyan kizárva, hogy PINTURICHIO igénybe vette fiatal barátjának, RAPHAEL-nek segítségét eme művek kivitelénél; csak hogy vakmerő kísérlet lenne a freszkó ama részleteit fölfedezni akarni, a melyek esetleg RAPHAEL kezének köszönhetők.

III. PIUSZ-nak 1503. október 18., tehát alig egy hónappal pápává választatása után bekövetkezett halála miatt a Libreria munkálataiban némi szünet állt be, a mely alatt PINTURICHIO Spello-ban a S. Bernardino templomban egy freszkó sorozatot festett, melyek azonban — sajnos — átfestés következtében majdnem teljesen tönkrementek. Továbbá ALBERTO ARNIGHIERI lovag megrendelésére Sziená-ban, a S. Giovanni-ban is festett freszkókat Ker. Szt. JÁNOS életéből vett jelenetekkel. ANDREA PICCOLOMINI III. PIUSZ fivére Sziená-ban egy kápolnát festetett ki általa; e művei is teljesen elpusztultak.

1505-ben PINTURICHIO ismét belefogott és 1507. évben be is fejezte a Libreria festményeit, mely időközben végkép megtelepedett Sziená-ban.

1508-ban PINTURICHIO GENTILE BAGLIONI,

oriveto-i püspök megrendelésére a spello-i S. Andrea számára egy MADONNA in trono oltárképet festett. Annak idején pazar dicséretet szerzett a művésznek, mit nem lehet föltétlenül osztanunk; mindazáltal elárulja a művésznek urbinoi fiatal barátjához való közeli viszonyát. A mű eredeti helyén teljesen konzervált állapotban látható.

Milano-ban a Palazzo Borromeo-ban PINTURICHIO-nak egyik élte utolsó évében készült festményét őrzik. A mű a kalváriai útát ábrázolja, és úgy a színek ereje és frissesége, valamint a kivitel gondossága által legjobb műveire emlékeztet. A keresztet vivő Megváltót kötelen egy katona vonszolja, másik hátulról taszítja, miközben ő fájdalmas megindultsággal tekint vissza anyjára, ki őt barátnőivel kíséri. A háttér Golgotháján a keresztek állítják föl; egy másik ormon kastély emelkedik; fölötte madárcsoport repül. A szegélyen következő fölírás olvasható: «Questa opera e di mano del Pintoricchio da Perugia MCCCCXIII.»

A művésznek a berlini múzeumban őrzött művei közül a legfigyelemreméltóbb egy ifju arcképe, a kiben RAPHAEL-t vélik fölismerni; azonban jobb művei közé sorozható még a Három király imádása, valamint a csaknem miniaturszerű kivitelű TOBIÁS.

TIMOTEO VITI.

Az olasz művészet hajnalodó fénykorának legrokonszenvesebb művészegyniségei között szerepel az urbinói TIMOTEO VITI, a ki azonban egyszersmind példája annak, hogyan boszulja meg a történelem a szellemi egyéniség megtagadását, valamint a külsőségekhez való makacs ragaszkodást. Valamint PERUGINO ereje aláhanyatlott a művészetében alkalmazott formák és mozdulatok szigorú megőrzése által, ép úgy elveszté TIMOTEO eredeti erélyét, mihelyt a RAFAEL modorát utánozni megkísérlé

TIMOTEO VITI született 1469. évben; atyja, BARTOLOMEO DELLA VITI jómódú urbinói polgár volt; anyja, CALLIOPE, ANTONIO ALBERTO ferrarai festő leánya volt. TIMOTEO 1490-től 95-ig tanult és

pedig első évben mint aranyműves, onnan lépvén át a festészeti pályára. Mesterének, a Bolognában működő FRANCESCO FRANCIÁ-nak rája gyakorolt befolyása legkorábbi műveiben félreismerhetlen és viszont az is sokat tartott róla, mely rokonszenves véleményét igazolják ama sorok, melyeket tanítványának Urbino-ba visszatérte után a saját naplójába jegyzett.

Közvetlenül TIMOTEO-nak ez után festett művéről nincs tudomásunk. Azoknak időrendi sorát életírói 1503-ban kezdik, a CAESARE BORGIA Urbino kapui fölé helyezett címerekkel. Állítólag eme időből való elsőbbi műve, a mennyasszonya nagybátyjának festett MADONNA a trónon Szt. CRESCENTIUS VITALIS és egy hegedülő angyallal, tájkép környezetben, alapozatlan

vásznon, temperával készítve. E mű a Szt. Kereszt társkápolnából, Urbino-ból került a milanói BRERA-gyűjteménybe.

E kép hátlapján következő jegyzés áll: «Questa . . . la fe fare Marnio Spacioli de 10 denari». GIROLAMO GENGÁVAL az urbinói dóm St. Martino kápolnájában, GONZAGA FELTRIA hercegnő és ALESSANDRO RUGGIERI Gonfalomére megbízásából oltárképet festett Szt. TAMÁS és MARTINO trónoló alakjaival és az előttük térdelő ARRIVABENE püspök, valamint QUIDOBALDO herceg képmásával. A kép háttére tájrészlet Mántua várossal.

A milanói BRERA-gyűjteménybe került egy nagy oltárképe, a melyet TIMOTEO az urbinói dóm tabernakuluma számára festett. A kompozíció tárgya a fogantatás. MÁRIA egy tájkép környezetében áll, tekintetét Szt. JÁNOS és SEBESTYÉN felé fordítva; balról angyal lebeg alá és fölfelé int, a hol KRISZTUS gyermekalakja a kezében tartott vörös kereszttel ugrik le a környező dicsőből, jobblábát a szimbolikus galamb fején támasztva. A formák rajza gondos természet tanulmányok nyomán készült; a színezés tiszta, azonban száraz; a kivitel gondos; motívjai szokásosak és kevésbé kifejezők.

TIMOTEO szülővárosa nem bír tőle más emléket, mint egy Szt. APOLLONIA képet, a mely azelőtt a S. Trinità templom főoltárképe volt (jelenleg az Akadémia gyűjteményében van). A kép kecses alakja bő köpenybe burkoltan, mártiromságának jelvényeivel, a harapófogóval és foggal kezében van ábrázolva, azonban — sajnos — majdnem teljesen tönkre van menve. 1505. évben TIMOTEO-t a városi előljáróság priorjai közé választották s 1509. évben ő készíté a GONZAGA ELEONORA, az urbinói herceg menyasszonyának, fogadtatási ünnepélyére szánt diadalkapukat. A művész legvonzóbb művei közül való Szt. MAGDOLNA képe, eredetileg az urbinói dómban s jelenleg a bolognai képtárban. Sziklás táj keretében áll a kulcsoltkezü alak; testét bő vörös köpeny burkolja, mely alól kilátszik a szőrmés alsó ruha; leányos bájjal tekint maga elé, ép oly kevésbé emlékeztetvén a bűnös nőre, mint a vezeklésre. Tartása, mozdulata egyszerű és igaz, kifejezése szellemes, melynek vonzó hatása fokozódik az erőteljes színek és modelláció által. A lá-

bainál alkalmazott tábla, következő felírást tartalmazza: «Des optimo maximo et Mariae Magdalenaе Ludovicus Amatutius Archibresbyter Sancti Cipriani dicavit».

Láthatólag rafaeli befolyás alatt készült a Noli me tangere-t ábrázoló nagy festmény, mely a cagli-i S. Angelo templom oltárát ékesíti. KRISZTUS-nak világos-barna színű köpenyes alakja kereketten kellemes mozdulattal közeledik a néző felé; fejét balra hajtja; baljában egy keresztes botot tart; jobbát elhárító s egyszersemind áldó mozdulattal fordítja MAGDOLNA felé, a ki előtte térdre borul fölemelt jobb és lecsüggő bal-karral imádatot és megadást fejezvé ki. Gazdag tájkép alkotja a háttérét. Alacsony fal, melynek mindegyik oldalán íves pilaszter nyugszik, — zárja el az előtér. Balról MIHÁLY arkangyal áll, balkezeiben a nehéz és könnyű súlyú lelkeket tartalmazó mérő serpenyőkkel, fölemelt jobb-jában pedig a pallózt tartván. Atellenében remete ANTAL foglalja el a helyet az ő sertésével; bal kezében könyvet tart, jobb kezével áldást oszt és különben egy hosszú, fehér szakállas, szép aggastyánt ábrázol.

Az előtér alakjai életnagyságon fölüli méretűek; a modelláció erőteljes, a színezés teljes; mindkét alak — úgy a ruha redőzete, mint a széles kezelés és tökéletes kivitel által határozottan a rafaeli művekre emlékeztet. A falon jegyezve áll: TIMOTHEI de VITI URBINATOPUS. Évszám hiányzik. A mű jól konzervált.

Ama művének, melyet VASARI szerint TIMOTEO állítólag Foliban a S. Francesco kápolna részére festett, nincs sehol nyoma. Ellenben a berlini Muzéumban van TIMOTEO-nak egy nagy oltárképe, melyet azelőtt GIOVANNI SANTINAK tulajdonítottak.

E képen a Szt. Szűz egy oltár fölé helyezett trónon ül, mely mögött derült, világos egü tájkép látható. A meztelen gyermek az anya bal ölén áll és balkezeivel anyja övszalagjába fogózik; szemével a nézőkre tekintve, a kis Szt. JÁNOS felé fordul, aki Jakab apostolt hozzája utasítja. A Szt. Szűz balján áll a JÁNOS evangelista gyermekalakja egy félig meztelen, frakkba öltöztetett gyermeknek kezeit imára kulcsolva. Előtte az oltáron, nyitott könyvvel áll Szt. JAKAB. Az elrendezés szimmetrikus; az összehatás komoly, egyházas; a jellemek kifejezőmódja a

természeti tanulmány fölhasználása dacára szabad; a rajz gondos; az állás és mozdulat az umbriai iskolától kölcsönzött; azonban oly szürke és árnyalatlan a színezés, hogy sem a hús, sem a draperia színei nem érvényesülnek és nem közelítik meg a természeti hatást.

TIMOTEO legsikerültebb alkotása a gubbioi dóm baloldali oltárképe. Féloszlopokkal és pilaszterekkel ékített, szép reneszánsz portikusban áll Szt. MAGDOLNA, baljában egy liliomszálat, jobbában az olajos edényt tartva; fejét könnyedén jobbra hajtván, átszellemülten tekint a magasba, hol gyermek-angyalok lebegnek a felhők közt s ezek egyike koronával száll le hozzája. A portikus párkányán furulyázó angyal ül; MAGDOLNA lábainál kettő más hangszeren játszik és mellette kettő énekelve foglal helyet. A háttér pusztai táj, melyben a vezekelt Szentnek KRISZTUS jelenik meg. A kompozíció szép, a mozdulatok természetesek, szabadok és kellemesek; a hajék, vállkendő és ing, PERUGINÓ modorában tartva, kissé túlélés.

A teljesen és jól rajzolt formák melegen vannak színezve és erőteljesen min-

tázva — és kivált a gyermeknél RAFAEL-re emlékeztetnek.

TIMOTEO VITI-t 1519. évben Rómában találjuk, a hol mint a RAPHAEL segédje a S. Maria della Pace freszkóinál működik és ottan a próféták, DÁNIEL, JÓNÁS és HOSEA alakjainál nagy eszményképének stíljét kevés sikerrel igyekszik utánozni.

Későbbi művei közül több eltűnt, mint pld. az urbinói hercegi palota képei; a S. Katerina freszkói Sienában; a Szt. kereszt felmagasztaltatása Peszaróban [a S. Francescóban Az uffizi gyűjtemény rajzai között Flórencben TIMOTEO-nak az «Imádság az Olajfák hegyén» című szép rajzát őrzik.

TIMOTEO-nak nem csupán művészi egyénisége volt szeretetreméltó, hanem a társas életben is vonzóvá vált zenei tehetsége, szívélyes és szolgálatkész modora által. Így nejének rokona, FEDERIGO SPACCIOLI-ért, 50 arany skudi válságdíjat fizetett, hogy kiszabadítsa a pesarói fogságból. Meghalt 1523-ban okt. 10-én, özvegyet és két fiát hagyván hátra, kik közül PIETRO, atyja művészetét követte

VEGYESEK.

ISKOLA ÉPÍTÉS. Pestvármegyebeli Tápió-Györgye község 9521 frt 58 krral elemi iskolát épített.

VÁROSHÁZ ÉPÍTÉS. Ugocea vármegyebeli Nagy Szöllős város 10.757 frt költséggel új városházat épített.

TEMPLOMÉPÍTÉS. Békésvármegyebeli Csorvás község katolikus hívei új templom építését tervezik.

KÖZPONTI SZEGÉNYHÁZ építéséhez a székes-főváros által a külső Kerepesi-úton egy 9000 négyszög nagyságu terület van kijelölve. Az építésre 1,200.000 frt van előirányozva.

ÉRCÁRUGYÁR ÉPÍTÉSE A FŐVÁROSBAN. A berlini «Vereinigte Metallwaarenfabrik» két igazgatója, br. DÁNIEL ERNŐ kereskedelemügyi miniszternél járt, hogy állami segílyt eszközöljenek ki egy horgany- és bronzárú gyár létesítésére, melynek telkét már meg is szerezték.

FEDETT LOVARDA ÉPÍTÉS. Az üllői-úti kaszárnya mellett egy új fedett lovarda fog épülni mintegy 35.000 frt költséggel.

HÁZÉPÍTÉS. A budapesti ev. ref. egyház Budán, a Fazekas-téren, SÁNDY GYULA budapesti építész tervei nyomán és művezetése mellett, háromemeletes bérházat épített.

AZ ARTÉZI FÜRDŐ TERVEIT CZIEGLER GYÖZŐ építész-tanár már bemutatta a tanácsnak. Eme új tervek szerint az építési költségek 930.000 frtra rugnának, ha azonban a kilátásba vett bővítési munkákat is végre akarják hajtani, akkor összesen 1,300.000 frtra volna szükség.

A SOPRONI HONVÉD-KASZÁRNYA ÉPÍTÉSÉRE még az idén sor kerül. A tervek készen vannak s csak a belügyminiszter jóváhagyása van még hátra, hogy a munkálatokra meg lehessen hirdetni az árlejtést. A kaszárnya terveit és költségvetését SOUKOP ADOLF, kassai mérnök, kaszárnya-tervkészítő fabrikából kerültek ki.

HELYŐRSÉGI KÓRHÁZ ÉPÍTÉSE. A hadügyminiszter rendeletéből Laibachon egy katonai kórházat fognak építeni.

SZINHÁZ ÉPÍTÉS PARDUBITZON. A színház építőbizottság a meglevő tervek alapján mintegy 90.000 frt költséggel állandó színház építését határozta el.

ACÉLBÓL KÉSZÜLT ÉPÜLET. Riter és Conley cég Alleghamyan (Pittsburg) azt a megbízást kapta, mint «Revue industrielle» írja, a dublini vasut társaságtól, hogy számára egy acélepületet készítsen, melynek hossza 76 m., szélessége 24 m., magassága pedig 9 m. Az épületben elektromos gépek, egy 15 tonnás forgó darú, kazánok, gépek és szénraktárak volnának elhelyezendők. Azonkívül

az épület két acéllemezből készült kémenyt (60 m. magas és 3·6 m. átmérőjű) övezne. Remélik, hogy az épület olcsósága, célszerűsége és a felállítására szükséges idő rövidege újabb hasonló megrendeléseknek fogja forrását képezni, sőt — állítólag — a nevezett pittsburgi cég már Európában is tárgyalna hasonló ügyben.

HULLAHÁZ. A tanács az óbudai temetőben nagyobb szabású hullaházat szándékozik építtetni. A mérnökséget utasította a terveknek elkészítésére.

ÚJ ISKOLA. A mérnöki hivatal beterveztette a Wesselényi-utca és Akácfa-utca sarkán épülő polgári fiúiskola tervét. Az építést még az idén megkezdik. Az iskola 145.000 forintba kerül.

SPORT-PAVILLON. Az óbudai tornaegyesület sport-pavillont akar építeni.

SZINHÁZ ÉPÍTÉS SZOMBATHELYEN. A városi tanács új színház építését határozta el s a részletes program kidolgozására bizottságot küldött ki.

IGAZSÁGÜGYI PALOTÁT ÉS FOGHÁZAT ÉPÍTET LŐCSÉN az igazságügyi miniszter.

A ZENTAI KASZINÓ elhatározta, hogy a kaszinó részére házat épít. Az építés és berendezésre 38.000 frt van előirányozva. A terv kivételére bizottságot küldtek ki.

PÁLYÁZATOK.

PAPILAK TERVRAJZÁRA pályázatot hirdet a mezőturi ev. ref. egyház. Az épület hossza 14 öl, szélessége 8 öl, berendezése körülbelül olyan, mint a mezőturi ev. ref. egyház újabb parochiajéé. Megkivántatik, hogy legyen benne fürdőszoba és tonna-berendezésű árnyékszék, alatta pedig kb. 50 m² területű pince. A szükséges téglát, cserepet és homokot Mezőtur városa ingyen fogja kiszolgáltatni. A pályanyertes művet a Magyar Mérnök Építészegylet díjszabása szerint fogja az egyház jutal-

mazni azon esetben, ha nem a pályanyertes mű készítője lesz a vállalkozó; ha azonban az nyeri el a vállalatot is, az esetben a tervekért semmiféle díjra nem számíthat.*) Pályázati határidő: 1898. július 10, a mikorra a tervek építő biz. elnökhöz, a pályázó nevét rejtő jelíggel levélkével, beterveztendő.**)

*) Akkor hát tervezzék ingyen! És ezt a mi tervező «építészeink» türik. A SZERK.

***) És ki fogja a terveket megbírálani? A SZERK.

A vonatok **INDULÁSA** Budapestról.

Érvényes 1898. május hó 1-től.

A vonatok **ÉRKEZÉSE** Budapestre.

Érvényes 1898. május hó 1-től.

A keleti pályaudvarról				A nyugoti pályaudvarról				A keleti pályaudvarra				A nyugoti pályaudvarra			
óra	perc	vonat neve	délelőtt	óra	perc	vonat neve	délelőtt	óra	perc	vonat neve	délelőtt	óra	perc	vonat neve	délelőtt
12 20		k. e. v.	Konstantinápoly ¹	12 00		k. e. v.	Konstantinápoly ⁷	12 10		k. e. v.	London, Páris, Bécs ¹	12 50		k. e. v.	Konstantinápoly ⁹
12 40		"	Bécs, Páris, London ²	1 00		"	Bécs, Páris, London ⁸	12 30		"	Konstantinápoly ²	4 49		sz.-v.	Palota-Ujpest
6 25		v.-v.	N.-Kanizsa	5 55		sz. v.	Palota-Ujpest	5 00		t.szsz.	Arad	5 30		ost.e.v.	Konstantináp. ¹⁰
6 45		"	Gyfehérvár-Nszeben	6 10		ost.e.v.	Bécs, Ostende ⁹	5 20		v.-v.	Ruttka	5 40		sz.-v.	Palota-Ujpest
6 50		sz. v.	Bécs, Grác	6 15		sz. v.	Érsekujvár	5 45		sz.-v.	M.-Sziget	6 20		"	Vác ¹²
7 10		gy. v.	Kassa, Munkács	6 30		"	Esztergom	6 10		"	Brassó, Arad	6 35		"	Palota-Ujpest
7 15		"	Zágráb, Fiume, Róma	6 40		"	Czepléd, Szolnok	6 15		t.szsz.	Bicske	6 45		"	Szolnok, Czepléd
7 30		"	Ruttka, Berlin	6 50		"	Palota-Ujpest	6 35		sz.-v.	Lemberg, Miskolcz	6 55		"	Zsolna, Berlin
7 35		sz. v.	Hatvan ³	6 55		v. v.	Lajos-Mizse	6 40		"	Bécs, Sopron	7 05		t.szsz.	Érsekujvár
7 35		"	Belgrád, Bród, N.-Kanizsa	7 35		gy.-v.	Zsolna, Berlin	6 55		gy.-v.	P.-Felka, Kassa ³	7 15		sz.-v.	Verciorova
7 50		"	Kassa, Poprád-Felka	8 05		"	Bécs	7 05		sz.-v.	Belgrád, Bród	7 25		"	Esztergom
8 00		"	Zágráb, Fiume, Pécs	8 15		gy.-v.	Temesvár, Orsova	7 10		"	Brassó, Kolozsvár	7 35		"	Palota-Ujpest
8 10		"	Arad, Brassó	8 30		sz.-v.	Temesvár	7 30		"	Hatvan	7 45		"	Bécs
8 30		"	Kolozsvár, Brassó	8 40		"	Nagy-Maros ³	7 35		"	Grác, Fehring	7 55		v.v.	Lajos-Mizse
8 50		gy. v.	Bécs, Grác	9 05		"	Palota-Ujpest	7 50		gy.-v.	Bukarest, Brassó	8 10		sz.-v.	N.-Maros ¹³
8 50		sz. v.	Munkács, M.-Sziget	9 15		"	Bécs	7 55		v.v.	Paks, Adony, Szabolcs	8 25		"	Czepléd
9 00		"	Bicske			délután		8 15		sz.-v.	Kassa, P.-Felka	8 50		"	Párány-Nána
9 15		"	M.-Sziget, Stanislaw	12 05		sz.-v.	Czepléd, Szolnok	8 20		"	Fiume, Zágráb, Eszék	10 10		"	Palota-Ujpest
9 35		"	Ruttka, Berlin	12 15		"	Palota-Ujpest	8 40		gy.-v.	Fiume,	10 50		"	Érsekujvár
11 25		v.-v.	Székesfehérvár ⁴	12 25		"	Nagy-Maros	8 45		sz.-v.	Hatvan ⁵	11 05		"	Szeged
			délután	12 40		"	Nagy-Maros ³	9 15		"	Szolnok				délután
				1 05		"	Palota-Ujpest	9 25		"	Győr	12 55		sz.-v.	Palota-Ujpest
				1 25		gy.-v.	Bécs, Páris	10 15		"	Triest, Fiume	1 15		"	N.-Maros ⁴
				1 45		h. gy.-v.	Párány-Nána	10 30		"	Szabadka	1 25		gy.-v.	Bukarest
				2 15		sz.-v.	Palota-Ujpest	10 35		"	Ruttka, Fülel	1 40		sz.-v.	Palota-Ujpest
				2 20		sz.-v.	Palota-Ujpest				délután	1 50		gy.-v.	Bécs, Páris
				2 30		gy.-v.	Bukarest					3 00		sz.-v.	Palota-Ujpest
				2 35		sz.-v.	Esztergom					3 10		"	Lajos-Mizse
				2 45		"	Lajos-Mizse					3 55		"	Nagy-Maros
				2 55		"	Érsekujvár					4 05		"	Szolnok, Czepléd
				3 05		"	Czepléd, Szolnok					4 40		"	Esztergom
				4 05		"	Palota-Ujpest					4 50		"	Palota-Ujpest ⁴
				4 25		"	Szeged	12 25		sz.-v.	Hatvan	4 50		"	Palota-Ujpest ⁴
				4 35		"	Nagy-Maros	12 50		gy.-v.	Berlin, Ruttka	5 30		"	Nagy-Maros ⁴
				5 05		"	Palota-Ujpest ³	1 05		"	Konstantinápoly	5 45		"	Palota-Ujpest
				5 45		gy.-v.	Bécs ⁴	1 10		"	Bukarest, Arad	5 55		"	Bécs
				6 00		sz.-v.	Vác ³	1 25		"	Gyékényes, Pécs	6 50		"	Temesvár
				6 10		"	Palota-Ujpest	1 30		"	Lemberg, Kassa	7 00		"	Palota-Ujpest
				6 30		"	N.-Maros, P.-Nána ¹⁴	1 45		"	London, Páris, Bécs	7 40		gy.-v.	Orsova, Temesvár
				7 00		"	Verciorova	1 50		"	Tövis, M.-Sziget	8 05		sz.-v.	Párány-Nána
				7 10		v.-v.	Esztergom	2 05		"	Grác, Fehring	8 15		"	Pilis-Csaba ⁴
				7 20		sz.-v.	Lajos-Mizse	4 55		sz.-v.	Bicske ⁷	8 40		"	Palota-Ujpest
				7 45		sz.-v.	Párány-Nána ¹²	5 55		"	Gödöllő	8 50		gy.-v.	Bécs
				7 55		"	Palota-Ujpest	6 20		"	Brassó, Kolozsvár	9 20		"	Zsolna, Berlin
				8 05		"	Vác ¹⁰	6 50		v.v.	Győr	9 30		v. v.	Esztergom
				9 05		tszsz.	Érsekujvár	7 15		gy.-v.	Bécs, Grác	9 55		ost.e.v.	Bécs, Ostende ¹⁴
				9 25		sz.-v.	Palota-Ujpest	7 20		sz.-v.	Brassó, Arad	10 05		sz.-v.	Szolnok, Czepléd
				9 35		"	Bécs	7 35		"	Belgrád, Eszék	10 15		"	Palota-Ujpest
				10 15		ost.e.v.	Konstantináp. ¹³	7 45		"	Berlin, Ruttka, Szerencs	10 30		"	Vác ¹¹
				10 35		sz.-v.	Szeged, Temesvár	8 00		"	Fiume, Zágráb, Pécs	10 40		"	Nagy-Maros
				10 45		"	Zsolna, Berlin	8 10		"	Stanislaw, M.-Sziget	10 50		gy.-v.	Bécs ⁶
				11 20		"	Vác ¹¹	8 35		gy.-v.	Róma, Fiume, Zágráb	11 00		v.-v.	Lajos-Mizse
						Közlekedik :		8 40		sz.-v.	Munkács, M.-Sziget	11 20		sz.-v.	Érsekujvár
						¹ Kedden és pénteken. — ² szerdán és szombaton. — ³ ünnep- és vasárnapon máj. 15—szept. 15. — ⁴ június 1—szept. 15. — ⁵ május 15—szept. 15. — ⁶ jun. 15—szept. 15. — ⁷ minden vasárnap. — ⁸ minden csütörtökön. — ⁹ minden hétfőn. — ¹⁰ ünnep- és vasár. jun. 1—aug. 31. — ¹¹ jun. 1—aug. 31. — ¹² jun. 1-től. — ¹³ minden szerdán. — ¹⁴ P.-Nánáig csak jun. 1-ig.		8 55		"	Fiume, N.-Kanizsa, Bicske ⁶	11 35		"	Vác ⁴
								9 05		"	Kassa, P.-Felka	11 50		k. e. v.	London, Páris, Bécs ⁶
								9 20		"	Bécs, Grác				Közlekedik :
								9 25		gy.-v.	Berlin, Ruttka				¹ kedden, péntek. — ² szerda, szombat. — ³ jun. 15—szept. 15. — ⁴ ünnep- és vasárnap május 15—szept. 15. — ⁵ máj. 15-től. — ⁶ jun. 1—szept. 15. — ⁷ május 15—szept. 15. — ⁸ minden szombaton. — ⁹ minden csütörtökön. — ¹⁰ minden hétfőn. — ¹¹ ünnep- és vasárnap jun. 1—aug. 31. — ¹² jun. 1—aug. 31. — ¹³ jun. 1-től. — ¹⁴ minden szerdán.
								9 40		"	Nszeben, Gyfehérvár				
								9 45		sz.-v.	Triest, Fiume				
								10 00		gy.-v.	Munkács, Kassa				
								10 05		sz.-v.	Bicske ⁴				
								10 30		"	Nagy-Káta ⁴				
								10 50		"	Hatvan ⁴				
								11 45		"	Siófok, Szfehérvár ⁶				

Magy. kir. államvasutak.

Zágrábi üzletvezetőség.

15.604/1898.

Hirdetmény.

Fiume állomás új rendező pályaudvarán, valamint az új «Punto franco-ban» felállítandó egy-egy fából készítendő áruraktárnak előállítási munkáira ezennel nyilvános ajánlati tárgyalás hirdettetik.

Mindkét raktár 150 mtr hosszban és 20 mtr szélességben lesz előállítandó.

A tervek, melyekből a teljesítendő munkákról tájékozás szerezhető, a szerződési tervezet és a munkák végrehajtására vonatkozó feltétfüzetek, továbbá az ajánlati minta a m. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetősége pályafentartási osztályánál és fiumei osztálymérnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők, hol egyuttal a többszörösített tervek és nyomtatványok egy forint lefizetése mellett megszerezhetők.

Az ezen építkezésre teendő ajánlatok, a szerződési hirlapba sajátkezűleg számokkal és szóval beirandó árakkal felszerelve és kellőképen felbélyegezve, legkésőbb f. év június 22-ikének déli 12 órájáig a m. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetősége I. osztályánál (Zágráb, Trenkova-ulica 14) lepecsételve és következő felirattal ellátva: «Ajánlat a m. kir. államvasutak Fiume állomásán létesítendő faszerkezetű áruraktárakra» lesznek benyújtandók. Később beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Szóban forgó munkálatokra bánatpénz gyanánt 2000 azaz Kétezer forint készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban a m. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránál az ajánlati tárgyalás határnapját megelőzőleg legalább egy nappal leteendő.

Az értékpapírok a napi árfolyam 90%-val számítandók és a bánatpénz lefizetését igazoló letéti jegy az ajánlathoz csatolandó.

Az ajánlatokhoz mellékelve volt letétjegyek az ajánlati tárgyalás esetén azok tulajdonosai által írásbeli elismervény ellenében azonnal visszavehetők.

Az esetleg postautján beküldendő ajánlatok és bánatpénzek térítvény mellett adandók fel.

Az üzletvezetőség fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok el- vagy el nem fogadása felett, tekintet nélkül a felajánlott árakra, egyoldalulag intézkedhessék.

Zágráb, 1898. évi június hóban.

Az üzletvezetőség.

(Utánnymást nem díjazunk.)

Hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a szolnoki műhelytelepen előállítandó mozdónyszerelő-, eszterga-, kazánkovács- és rézműves-műhely, anyagszertár, faraktár, munkásárnyékszékek, munkás-étterem, irodaépület, kapus-lakás, őrbódé, Intze-féle viztorony, tűzoltó-szertár és csatornázás létesítéséhez szükséges építési munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetések, az egységárjegyzék, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek, Budapesten, a magy. kir. államvasutak igazgatósága magasépitményi ügyosztályában (Teréz-körut 56. sz. III. em. 14.) és Aradon az üzletvezetőség pályafentartási osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok legkésőbb **1898. évi július hó 19-én** déli 12 óráig nyújtandók be alulírott igazgatóság építési főosztályánál (VI., Teréz-körut 56. sz. II. em. 10. ajtó).

Az ajánlatokat 50 kros, az ajánlat mellékleteit ivenként 15 kros bélyeggel ellátva, lepecsételve és következő felirattal nyújtandók be: «Ajánlat a szolnoki műhelybővítési munkáira».

Csak az összes munkákra tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1898. évi július hó 18-án déli 12 óráig 10,000 azaz tizezer o. é. frt bánatpénz teendő le a magyar kir. államvasutak főpénztáránál (Andrássy-ut 75. sz. földszint) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban. A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául.

Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti vevénnyel adandók fel.

Budapest, 1898. június hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnnyomást nem díjazunk.)

Hirdetmény.

Fiume állomás új rendező pályaudvarán, valamint az új «Punto franco-ban» felállítandó egy-egy fából készítendő áruraktárnak előállítási munkáira ezennel nyilvános ajánlati tárgyalás hirdettetik.

Mindkét raktár 150 mtr hosszban és 20 mtr szélességben lesz előállítandó.

A tervek, melyekből a teljesítendő munkákról tájékozás szerezhető, a szerződési tervezet és a munkák végrehajtására vonatkozó feltétfüzetek, továbbá az ajánlati minta a m. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetősége pályafentartási osztályánál és fiumei osztálymérnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők, hol egyuttal a többszörösített tervek és nyomtatványok egy forint lefizetése mellett megszerezhetők.

Az ezen építkezésre teendő ajánlatok, a szerződési hirlapba sajátkezűleg számokkal és szóval beirandó árakkal felszerelve és kellőképen felbélyegezve, legkésőbb f. év június 22-ikének déli 12 órájáig a m. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetősége I. osztályánál (Zágráb, Trenkova-ulica 14) lepecsételve és következő felirattal ellátva: «Ajánlat a m. kir. államvasutak Fiume állomásán létesítendő faszerkezetű áruraktárakra» lesznek benyújtandók. Később beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Szóban forgó munkálatokra bánatpénz gyanánt 2000 azaz Kétezer forint készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban a m. kir. államvasutak zágrábi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránál az ajánlati tárgyalás határnapját megelőzőleg legalább egy nappal leteendő.

Az értékpapirok a napi árfolyam 90°/_o-val számítandók és a bánatpénz lefizetését igazoló letéti jegy az ajánlathoz csatolandó.

Az ajánlatokhoz mellékelve volt letétjegyek az ajánlati tárgyalás esetén azok tulajdonosai által írásbeli elismervény ellenében azonnal visszavehetők.

Az esetleg postautján beküldendő ajánlatok és bánatpénzek térítvény mellett adandók fel.

Az üzletvezetőség fentartja magának azon jogot, hogy a beérkezett ajánlatok el- vagy el nem fogadása felett, tekintet nélkül a felajánlott árakra, egyoldalulag intézkedhessék.

Zágráb, 1898. évi június hóban.

Az üzletvezetőség.

(Utánnymást nem díjazunk.)

Hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a szolnoki műhelytelepen előállítandó mozdonyszerelő-, eszterga-, kazánkovács- és rézműves-műhely, anyagszertár, faraktár, munkásárnyékszékek, munkás-étterem, irodaépület, kapus-lakás, őrbódé, Intze-féle viztorony, tűzoltó-szertár és csatornázás létesítéséhez szükséges építési munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetések, az egységárjegyzék, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek, Budapesten, a magy. kir. államvasutak igazgatósága magasépitményi ügyosztályában (Teréz-körut 56. sz. III. em. 14.) és Aradon az üzletvezetőség pályafentartási osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok legkésőbb **1898. évi július hó 19-én** déli 12 óráig nyújtandók be alulírott igazgatóság építési főosztályánál (VI., Teréz-körut 56. sz. II. em. 10. ajtó).

Az ajánlatokat 50 kros, az ajánlat mellékleteit ivenként 15 kros bélyeggel ellátva, lepecsételve és következő felirattal nyújtandók be: «Ajánlat a szolnoki műhelybővítési munkáira».

Csak az összes munkákra tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1898. évi július hó 18-án déli 12 óráig 10,000 azaz tizezer o. é. frt bánatpénz teendő le a magyar kir. államvasutak főpénztáránál (Andrássy-ut 75. sz. földszint) akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban. A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak, de névértéken felül számításba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául.

Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek térti vevénnyel adandók fel.

Budapest, 1898. június hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnymást nem díjazunk.)

„NEMZETI“

Balesetbiztosító Részvénytársaság

BUDAPESTEN

VII. ker., Erzsébet-körut 13. sz.

Elfogad biztosításokat balesetek anyagi következményei ellen, úgy egyes egyének mint csoportok, testületek, egyletek stb. számára a legjutányosabb díj ellenében és a legkedvezőbb feltételek mellett.

Különösen nagy előnyöket nyújt a „Nemzeti“

iparvállalatok alkalmazottainak

biztosításánál a halál esetére, állandó munkaképtelenség (rokkantság) esetére, valamint napi kártérítésre való biztosításnál (muló keresetképtelenség esetére).

A felvétel egyszerűen ajánlat alapján minden orvosi vizsgálat nélkül eszközöltetik.

Elfogad a

„NEMZETI“

szavatossági biztosítást is építésvezetők számára.

IDŐ PÉNZ!!!

Az írás és rajzbeli foglalkozó t. közönségnek legmelegebben ajánlom a **Berkovits-féle** szabadalmazott új

Hektograph lapokat, téntákat

mely sok időt és munkát megtakarít.

Kereskedőknek, gyárosoknak és minden más vállalatoknál nélkülözhetetlen, mivel ezen Hektographlap mindkét oldalon többször használható, u. m. levél-, árjegyzék-, rajz- és minden más írásbeli dolgokat egy eredetiről 100—120 levonatot ad.

Lehuzás után e Hektographlap a lemosást is nélkülözi, mert olajlap közé lesz eltéve s ez olajlap a téntát teljesen magába szivja

Árjegyzék bérmentve.

BERKOVITS KÁROLY

Hektograph gyári raktár

Budapest, VII., Sip-utca 24.

HOSCIESLÁWSKY

JÓZSEF

Nefelejts-utca 30.

II. em. 17.

ajánlja üzlet-vétel és eladási irodáját, a hol a legjobb fűszer- és szatócs-üzleteket, kávéházakat, kávéméréseket, házakat, telkeket a leggyorsabban és legjutányosabban eszközöl.

Sok fáradságos kísérletezés után végre sikerült egy

vegyileg präparált

olajfestéket

előállítani, mely a fát és vasat kitűnően conserválja. Minden építész-vállalkozónak különösen ajánlatos.

Wendauer L. Róbert

vegyi olajfestékgyár.

Budapest, Váci-ut 20.

Prospektus ingyen.